

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1996

Vyhlásené: 27. 04. 1996

Časová verzia predpisu účinná od: 1. 12. 2020

Obsah dokumentu je právne záväzný.

125

Z Á K O N

NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 27. marca 1996

o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému

Národná rada Slovenskej republiky, vedená snahou vyjadriť mimoriadnu úctu obetiam komunistického režimu, priznať im významný podiel na obnove slobody a demokracie, uložiť do pamäti národa utrpenie a obeť tisícov občanov, zamedziť, aby nikdy nedošlo k pokusom o obnovu totalitných systémov v akejkoľvek podobe, a uvedomujúc si povinnosť vyrovnáť sa s komunistickým totalitným režimom, sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

(1) Režim založený na komunistickej ideológii, ktorý rozhodoval o riadení štátu a osudoch občanov v bývalom Československu od 25. februára 1948 do 17. novembra 1989, bol nemorálny, protiprávny, odsúdeniahodný a smeroval k potlačeniu základných práv a slobôd.

(2) Komunistická strana Československa a jej odnož Komunistická strana Slovenska boli zločinnými a odsúdeniahodnými organizáciami, ktorých činnosť smerovala k potláčaniu ľudských práv a slobôd a demokratického systému. Komunistická strana Československa a Komunistická strana Slovenska sú zodpovedné za spôsob vlády v našej krajine v rokoch 1948 až 1989, a to najmä za cieľavedomé ničenie tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, za úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd, za justičné zločiny vykonané v politických procesoch, za teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeniu marxizmu-leninizmu, za devastáciu hospodárstva, za zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva, za zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely, ako aj za bezohľadné ničenie historických pamiatok, prírody a životného prostredia.

(3) Komunistický režim a tí, ktorí ho aktívne presadzovali,

- a) upieral občanom možnosť slobodne vyjadriť politickú vôľu, nútil ich skrývať vlastné názory na dianie v štáte, nútil ich verejne vyhlasovať svoj súhlas aj s tým, čo považovali za klamstvo a zločin, a to prenasledovaním alebo hrozbou perzekúcie voči nim samotným, ich rodinám a blízkym,
- b) systematicky a trvalo porušoval ľudské práva a slobody, pričom obzvlášť závažným spôsobom utláčal niektoré skupiny občanov na základe ich politických názorov, náboženského presvedčenia a príslušnosti k určitej sociálnej skupine,
- c) porušoval základné princípy demokratického právneho štátu, medzinárodné zmluvy a aj svoje vlastné zákony, čím postavil vôľu a záujmy komunistickej strany a jej predstaviteľov nad zákony,
- d) používal k perzekúcii občanov všetky mocenské nástroje, a to najmä

1. popravoval, vraždil a väznil občanov vo väzniciach a táboroch nútených prác, pri vyšetrovaní a v dobe väznenia používal brutálne metódy vrátane fyzického mučenia a psychického mučenia a vystavovania neľudským útrapám,
2. zraňoval a usmrcoval občanov pri pokusoch o útek do cudziny,
3. násilne zadržoval predstaviteľov, členov cirkví alebo náboženských spoločností v sústreďovacích táboroch alebo im inak obmedzil ich osobnú slobodu alebo majetkovú slobodu,¹⁾
4. násilne vysťahoval občanov v akcii B podľa osobitného predpisu,²⁾
5. zabráňoval občanom v práve slobodne vycestovať do zahraničia a taktiež vrátiť sa späť do svojej vlasti,
6. zneužíval občanov na výkon vojenskej služby v Pomocných technických práporoch na neobmedzenú dobu,
7. zbavoval občanov svojvoľne majetku a porušoval ich vlastnícke práva,
8. znemožňoval vybraným občanom výkon ich zamestnania, povolania alebo funkcie, ako aj dosiahnutie vyššieho vzdelania alebo odborného vzdelania,
9. na dosiahnutie svojich cieľov neváhal páchať zločiny, umožňoval ich beztrestné páchanie a poskytoval neoprávnené výhody a ochranu tým, ktorí sa na zločinoch a perzekúciách podieľali,
10. spojil sa s cudzou mocnosťou a od roku 1968 udržiaval uvedený stav pomocou okupačných vojsk cudzej moci,
11. dlhodobo prenasledoval občanov vedených na osobitných zoznamoch („čierne listiny“) spolu s ich rodinnými príslušníkmi.

(4) Komunistická strana Československa, ako aj Komunistická strana Slovenska nezabránila svojim členom a ich pomáhačom páchať zločiny, a to aj na ľudských právach a slobodách.

§ 2

(1) Odpor občanov proti komunistickému režimu, prameniacy v demokratickom presvedčení, prejavujúci sa odbojom, pomocou prenasledovaným alebo inou činnosťou vo vnútri štátu alebo v zahraničí samostatne alebo v spojení s demokratickou mocnosťou, bol legitímny, morálne oprávnený a je hodný úcty.

(2) Každému, kto bol komunistickým režimom nespravodlivo postihnutý, prispel k jeho pádu a k znovunastoleniu demokracie na Slovensku a nepodieľal sa na zločinoch komunizmu, patrí vďaka.

§ 3

Vo vstupnej hale Národnej rady Slovenskej republiky sa umiestni pamätná tabuľa s textom: „Účastníci protikomunistického odboja sa zaslúžili o pád komunistického režimu a o znovunastolenie demokracie na Slovensku. Patrí im za to vďaka.“.

§ 4

(1) Do premlčacej doby trestných činov, trestnosť ktorých nezanikla, sa nezapočítava doba od 25. februára 1948 do 29. decembra 1989, ak z politických dôvodov nezlučiteľných so základnými zásadami právneho poriadku demokratického štátu nedošlo k právoplatnému odsúdeniu alebo k zbaveniu obžaloby.

(2) Z dôvodov uvedených v odseku 1 nezaniká uplynutím premlčacej doby ani trestnosť trestných činov podľa osobitného predpisu.³⁾

§ 5

Súd na návrh zruší alebo zmierni trest uložený za trestný čin, na ktorý sa nevzťahuje rehabilitácia podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení neskorších predpisov, ak sa v priebehu konania preukáže, že konanie odsúdeného smerovalo k ochrane základných ľudských a občianskych práv a slobôd nie zjavne neprimeranými prostriedkami. Na účely tohto konania sa primerane použijú ustanovenia § 4 a nasl. zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii.

§ 6

Zmiernenie niektorých krívd spáchaných na odporcoch komunistického režimu a na osobách, ktoré boli postihnuté jeho perzekúciami, upraví osobitný zákon.

§ 7

Zodpovednosť a spoluzodpovednosť na spáchaných zločinoch je založená na zásade individuálnej zodpovednosti tých, ktorí sa trestných činov dopustili.

§ 7a

Umiestňovať na pamätníkoch, pomníkoch a pamätných tabuliach texty, vyobrazenia a symboly oslavujúce, propagujúce alebo obhajujúce režim založený na komunistickej ideológii alebo jeho predstaviteľov sa zakazuje. Za predstaviteľov režimu podľa predchádzajúcej vety sa považujú členovia orgánov Komunistickej strany Československa a Komunistickej strany Slovenska na okresnej a vyššej úrovni, príslušníci bezpečnostných zložiek štátu a osoby podieľajúce sa na komunistických zločinoch⁴⁾ v období od 25. februára 1948 do 30. novembra 1989. Zákaz podľa prvej vety sa nevzťahuje na predstaviteľov režimu, ktorí sa zapojili do odporu proti komunistickému režimu.

§ 7b

V prípade pochybností o tom, či sa osoba považuje za predstaviteľa režimu založeného na komunistickej ideológii, na ktorého sa vzťahuje zákaz podľa § 7a, sa príslušný orgán obráti na Ústav pamäti národa,⁵⁾ ktorý je povinný zaslať vyjadrenie v lehote do 90 dní, v ktorom zároveň posúdi aj možný odpor posudzovanej osoby proti komunistickému režimu.

§ 7c

Prechodné ustanovenie k úprave účinnej od 1. decembra 2020

Na pamätníky, pomníky a pamätné tabule podľa § 7a umiestnené do 30. novembra 2020 sa vzťahujú doterajšie predpisy.

§ 8

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Michal Kováč v. r.

Ivan Gašparovič v. r.

Vladimír Mečiar v. r.

- 1) Zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov.
- 2) § 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 319/1991 Zb. o zmiernení niektorých majetkových a iných krívd a o pôsobnosti orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v oblasti mimosúdnych rehabilitácií v znení zákona č. 146/2013 Z. z.
- 3) § 88 Trestného zákona.
- 4) § 3 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov.
- 5) § 7 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z. z.

